

ΜΑΡΙΟΣ ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Μελισσών Μυστήριο 3

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΜΥΣΤΡΑ – ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

3 Αυγούστου - 30 Νοεμβρίου

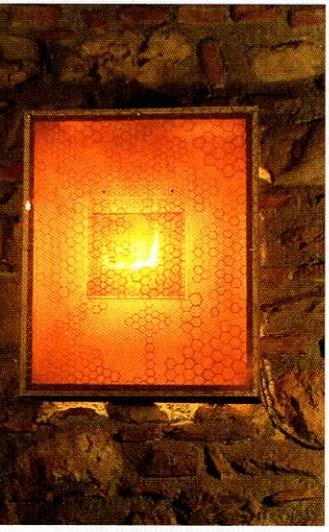

Στο βυζαντινό ναύδριο του Αγίου Γεωργίου στον Αρχαιολογικό Χώρο του Μυστρά και κοντά στη μονή της Περιβλέπτου, φιλοξενείται το έργο-εγκατάσταση «Μελισσών Μυστήριο 3» του αναπληρωτή καθηγητή της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Μάριου Σπηλιόπουλου. Μεταξύ των παρεκκλησίων του Μυστρά, ο Άγιος Γεώργιος ξεχωρίζει με τις ραδινές αναλογίες του και τη φροντισμένη διακόσμησή του. Αναστηλωμένο από την Αρχαιολογική Υπηρεσία το μικρό ιδιωτικό παρεκκλήσι, μονόχωρο, καμαροσκέπαστο με την πολυγωνική αψίδα στα ανατολικά και τον ιδιαίτερα περικαλλή πλάγιο νάρθηκα στα νότια, αποτελεί ένα κέλυφος ιστορίας και μνήμης.

Η ένταξη ενός εικαστικού έργου σε αυτή τη μυστηριακή ατμόσφαιρά του αποτελεί μεν τολμηρό εγχείρημα, τουλάχιστον για τα σημερινά δεδομένα, ταυτόχρονα όμως συντελεί στην αποκατάσταση ενός είδους διαλόγου μεταξύ παρελθόντος και παρόντος· μορφές τέχνης διαφορετικών εποχών, όπως η βυζαντινή και η σύγχρονη, συγκλίνουν σε επίπεδο νοήματος και βοηθούν τον επισκέπτη να προσεγγίσει το χώρο και το έκθεμα μέσα από μια νέα οπτική, πέρα από τα καθιερωμένα.

Αιμιλία Μπακούρου
Αρχαιολόγος
Διευθύντρια της 5ης Εφορείας
Βυζαντινών Αρχαιοτήτων

Μελισσών Μυστήριο 3

Για δεύτερη φορά στον ίδιο χώρο –η πρώτη ήταν το 2001– γίνεται απόπειρα να τοποθετηθεί ένα σύγχρονο έργο-εγκατάσταση μέσα σε έναν βυζαντινό ναό, με σκοπό το διάλογο παρόντος και παρελθόντος. Αυτός ο διάλογος γίνεται με βάση τη θεωρητική θέση ότι η τέχνη έχει συγχρόνως μια ιστορική και μια α-ιστορική διάσταση. Αυτή η τελευταία οφείλεται στο γεγονός ότι αγγίζει οικουμενικές και διαχρονικές ανάγκες των ανθρώπων, όπως η προσπάθεια να ορίσει τον εαυτό του, τον κόσμο, και τη μεταξύ τους σχέση. Μέσω αυτής της α-ιστορικής δυνατότητας της τέχνης δοκιμάζεται η διαχρονικότητα, η διάρκεια δηλαδή μέσα στο χρόνο, τόσο του παρελθόντος όσο και του παρόντος.

Το συγκεκριμένο έργο του Μάριου Σπηλιόπουλου, *Μυστήριο Μελισσών 3*, διαρθρώνεται ως εξής: Ο κεντρικός κορμός, τοποθετημένος στον κυρίως ναό, αποτελείται από τρεις μεγάλες κέρινες λαμπάδες οι οποίες σχηματίζουν ένα ισοσκελές τρίγωνο με τη βάση στραμμένη στην κόγχη του ιερού. Στο κέντρο του τριγώνου είναι τοποθετημένη, πάνω σε κηρόχυτη πλάκα, μια ψάθινη κυψέλη κάτω από την οποία καίει λυχνία.

Στα τρία τυφλά αψιδώματα του ναού είναι αναρτημένες τρεις ξύλινες κυψέλες με εσωτερικό φωτισμό και επιζωγραφισμένες με κυρίαρχο το εξάγωνο σχήμα της κηρήθρας. Στην κυψέλη της δυτικής πλευράς δεσπόζουν σχέδια με αναπαραστάσεις από τη ζωή των μελισσών ενώ στην κυψέλη της βόρειας πλευράς έχει τοποθετηθεί μέλι και της νότιας θυμάρι.

Στο μικρό παράθυρο της κόγχης του ιερού βρίσκεται τοποθετημένο ένα μικρό κλαδί μπηγμένο σε έναν κέρινο κύβο, ενώ μπροστά τους καίει λυχνία. Στο χώρο διαχέονται φυσικοί ήχοι με κυρίαρχο το βόμβο μελισσών καθώς επίσης και βυζαντινό ισοκράτημα. Πρόκειται για ένα έργο το οποίο κινείται ανάμεσα στο δίπολο φύσης και μεταφυσικής. Η φύση συμβολίζεται από το ίδιο το έργο, μέσω του κόσμου των μελισσών, ενώ η μεταφυσική από το ναό.

Το σκεπτικό μιας τέτοιας εγκατάστασης μέσα σε έναν βυζαντινό ναό ξεκινάει από την προβληματική που στοιχειώνει κάθε πολιτισμό και κάθε άνθρωπο εδώ και αιώνες. Πρόκειται για τη σχέση πνεύματος και ύλης, ουρανού και γης, Λόγου και Φύσης. Το περιεχόμενος αυτής της σχέσης αποδίδεται στο πλαίσιο του δυτικού πολιτισμού, στο συνδυασμό του Φυσικού Νόμου των στωϊκών φιλοσόφων και της σκέψης των πατέρων της Εκκλησίας όπου «η κατευθυντήρια ιδέα είναι αυτή του Θεού ως παγκόσμιου Φυσικού Νόμου που βασιλεύει ομοιόμορφα πάνω σ΄όλα τα πράγματα και σαν τέτοιος διευθετεί τη φύση, παράγει τους διάφορους ρόλους του ατόμου μέσα στη φύση και την κοινωνία και γίνεται μέσα στον άνθρωπο ο νόμος του Λόγου, που αναγνωρίζει τον Θεό και είναι ένα με αυτόν…» (L. Dumont, Essais sur l' individualisme: une perspective anthropologique sur l' idéologie moderne, Παρίσι, Seuil, 1982, σ. 44).

Στο παρόν έργο η φύση και η κοινωνία εκπροσωπούνται από την ιεραρχική οργάνωση του θαυμαστού κόσμου των μελισσών. Ο Λόγος συμβολίζεται από τον ίδιο το ναό ενώ οι διάφορες φωτεινές πηγές, διάχυτες μέσα στο έργο με κυρίαρχες τις φλόγες των καντηλιών, θα έλεγα ότι παραπέμπουν στο νόμο του Λόγου μέσα σε κάθε άνθρωπο.

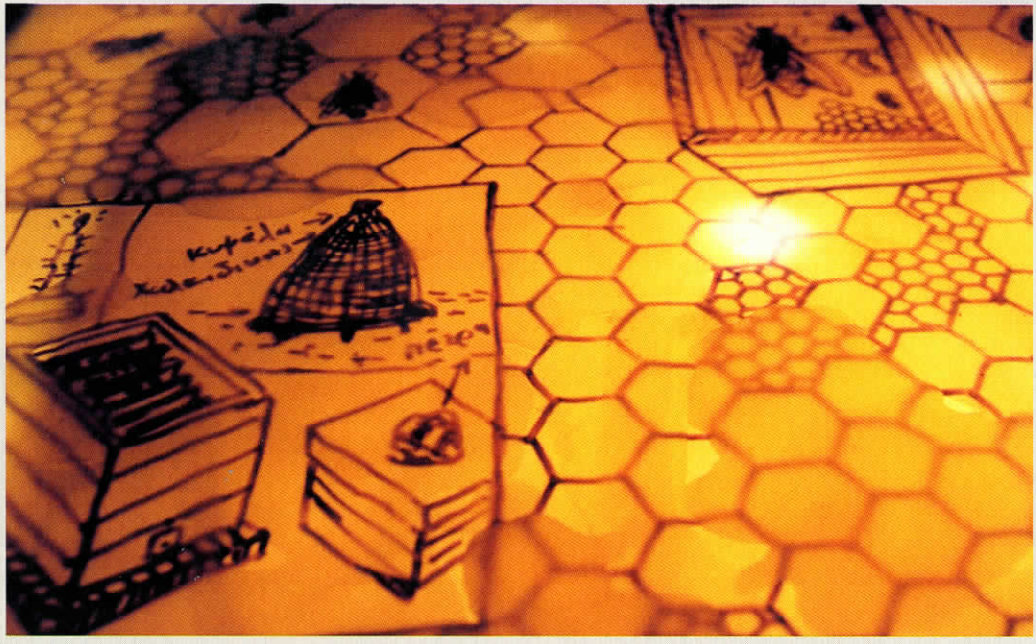
Ένας μικρός σταυρός που αιωρείται πάνω από την ψάθινη κυψέλη, συμβάλλει στον καθαγιασμό του συνόλου της φύσης και της κοινωνίας (κόσμος μελισσών). Αιωρείται πάνω από την ψάθινη κυψέλη της οποίας το σχήμα εν είδει τρούλου εκκλησίας παραπέμπει στον ουράνιο θόλο που καλύπτει τον κόσμο. Κάτι τέτοιο άλλωστε συμβολίζει και ο τρούλος στη βυζαντινή ναοδομία. Έμμεσα όμως, και εδώ είναι το πιο σημαντικό, η απόδοση ιερότητας στη φύση γίνεται μέσω της ίδιας της διάταξης του έργου: ένα ισοσκελές τρίγωνο του οποίου η βάση είναι στραμμένη προς την κόγχη του ιερού. Αυτή ακριβώς η διάταξη με το τρίγωνο να ανοίγει προς το ιερό, υποβάλλει την αίσθηση προσφοράς, δοσίματος θα έλεγα προς κάτι αόρατο αλλά κυρίαρχο. Προσδίδει δηλαδή σκοπό στη φύση. Έτσι η φύση, η ύλη, υμνεί τον Δημιουργό της, τον Λόγο, υπαρκτό αλλά αόρατο. Εάν τώρα προχωρήσουμε προς την κόγχη του ιερού, τα πράγματα αντιστρέφονται. Εδώ η μικρή λυχνία που φωτίζει το υπερυψωμένο κλαδί υποβάλλει την αίσθηση ότι ο Λόγος-φως φωτοδοτεί και δοξάζει τη φύση, το δημιούργημά του, ταπεινούμενο μπροστά του. Και έτσι, ενώ στον κυρίως ναό η φύση, η ύλη, υμνεί το πνεύμα-δημιουργό –άλλωστε και στην βυζαντινή ναοδομία ο κυρίως ναός έχει περισσότερο γήϊνους συμβολισμούς– στην κόγχη του ιερού ο Δημιουργός υμνεί το δημιούργημά του, υποχωρώντας μπροστά του (η φλόγα βρίσκεται χαμηλά σε σχέση με το κλαδί) προκειμένου να ανυψωθεί το δημιούργημα.

Πρόκειται για μια μορφή μεταφορικής θυσίας, τόσο απαραίτητης σε κάθε άνθρωπο που επιθυμεί να ωριμάσει σε πολλαπλά επίπεδα και να ολοκληρωθεί. Δεν είναι τυχαίο που αυτό συμβαίνει μέσα στην κόγχη του ιερού, τον κατεξοχήν χώρο του συμβολικού θυσιαστηρίου και της προσφοράς.

Με αυτό τον τρόπο, από τη σχέση έργου και ναού υποβάλλεται η αρμονική συνύπαρξη Φύσης και Λόγου, ύλης και πνεύματος που δεν εμφανίζονται ξεχωριστά αλλά άρρηκτα δεμένα σε μια αμοιβαία δοξολογία.

Αντρέας Ιωαννίδης
Ιστορικός Τέχνης
Επιμελητής στην Εθνική Πινακοθήκη

Ο Μάριος Σπηλιόπουλος γεννήθηκε στον Πολύγυρο Χαλκιδική το 1957. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών. Πραγματοποίησε πολλές ατομικές εκθέσεις στην Ελλάδα και συμμετείχε σε ομαδικές στο εξωτερικό. Διακρίθηκε με το Grand Prix στην 18η Μπιενάλε της Αλεξάνδρειας και ήταν προσκεκλημένος με έργο του σε τρείς πολιτιστικές πρωτεύουσες: Κοπεγχάγη, Μαδρίτη, Γλασκόβη. Έργα του υπάρχουν σε δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Διδάσκει στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών ως Αναπληρωτής Καθηγητής.

Ναός Αγίου Γεωργίου, Μυστράς

5η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΜΥΣΤΡΑ
Τηλ.: 2731- 083 377
www.culture.gr

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΑΝΤΡΕΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Ιστορικός τέχνης

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
ΒΑΣΩ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΟΡΕΣΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΧΟΥ
ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΣΧΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΑΛΑΓΑΡΔΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΛΑΜΠΡΑΚΗ